

Stimuleren van brandveilig gedrag

Margo Karemaker, PhD

Onderzoeker

Vakgroep Brandweezorg

Gedragwetenschapper

Techniek vs. gedrag

- ▶ Brand wordt vaak veroorzaakt door menselijk gedrag
- ▶ Menselijk gedrag is een belangrijke factor bij het voorkomen van brand en slachtoffers
- ▶ De focus in brandveiligheid ligt veelal op technische voorzieningen
 - Menselijk gedrag is onvoorspelbaar/ongrijpbaar
- ▶ Beïnvloeden van gedrag wordt steeds belangrijker

Technische voorzieningen

- Menselijk gedrag kan voorzieningen niet beïnvloeden

Gedragsbeïnvloeding

- Mensen vertonen altijd het gewenste gedrag
- Menselijk gedrag is voorspelbaar

De oplossing is een combinatie van (gedrags-onafhankelijke) voorzieningen en (voorspelbaar) gedrag

Huidige voorlichtingen

verboden
fietsen
te plaatsen

Welke factoren beïnvloeden gedrag?

Attitude

Zelfeffectiviteit

Sociale normen

Attitude

- ▶ Iets nuttig / nodig / belangrijk vinden
- ▶ Met elkaar hierover in gesprek gaan
- ▶ Zelf overtuiging: wat levert het gewenste gedrag jou op?

Sociale normen

- ▶ Wat doen anderen uit mijn omgeving?
- ▶ Wat vinden anderen belangrijk?

Zelf-effectiviteit

- ▶ Voel ik me in staat om bepaald gedrag uit te kunnen voeren?
- ▶ Subjectief: gaat om het vertrouwen in eigen kunnen
- ▶ Laat mensen oefenen met gedrag
- ▶ Ga in gesprek over eventuele barrières
- ▶ Implementatie-intenties (“als..., dan...”)

Communicatie naar bewoners: inspelen op gedragsfactoren

- ▶ **Attitude:** Leg uit waarom bepaald gedrag of bepaalde voorzieningen nodig zijn en wat dat voor de bewoners betekent.
 - *“Het is belangrijk om deurdrangers niet onklaar te maken. Deze zorgen er bij brand voor dat de rook zich niet door het hele gebouw verspreidt. Dan blijft uw vluchtroute ook vrij van rook.”*
- ▶ **Sociale norm:** benadruk het gezamenlijk belang.
 - *“Door samen de vluchtroute vrij te houden van spullen, zorgen we ervoor dat er bij brand niemand kan struikelen.”*

Omgaan met weerstand

Weerstand

Reactance
“Dat bepaal ik zelf wel”

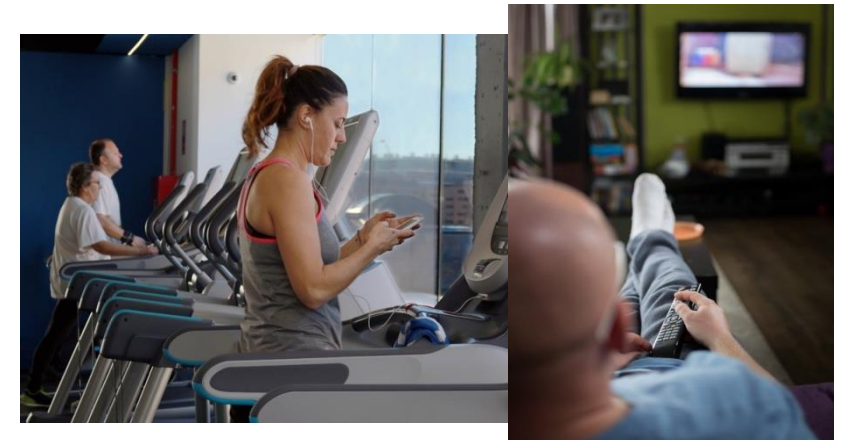
Weerstand tegen beïnvloeding
Autonomie

Scepticisme
*“Mijn opa is 90 jaar oud
geworden en die rookte ook veel”*

Weerstand tegen de inhoud
Zekerheid

Inertia
“Sporten is goed, dat moet ik doen!”

Weerstand tegen verandering
Energiebehoud

Reactance

“Dat bepaal ik zelf wel”

- ▶ Weerstand **tegen beïnvloeding**
- ▶ Autonomie

- ▶ Omgaan met reactance
 - Geef doelgroep keuzes
 - Erken weerstand
 - Laat doelgroep zelf argumenten bedenken

Scepticisme

“Dat zeg je nou wel, maar...”

- ▶ Weerstand **tegen de inhoud**
- ▶ Zekerheid

- ▶ Omgaan met scepticisme
 - Geef garanties
 - Gebruik gelijken als afzender

Inertia

“Sporten is goed, dat moet ik doen!”

- ▶ Weerstand **tegen verandering**
- ▶ Energiebehoud

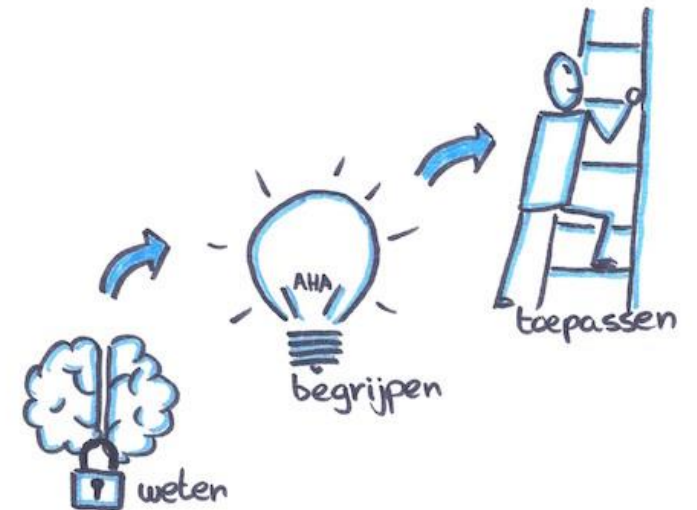
- ▶ Omgaan met inertia
 - Maak het makkelijk
 - Laat mensen concrete plannen maken
Implementatie-intenties → Als....., dan
 - Hak doel op in kleine stappen

Omgaan met weerstand

- ▶ Je kunt het gewenste gedrag aantrekkelijker maken, door gebruik te maken van bepaalde strategieën:
 - Wederkerigheid
 - Commitment en consistentie
 - Sociale bewijskracht
 - Sympathie
 - Schaarste
 - Autoriteit
- ▶ Alleen het gewenste gedrag aantrekkelijker maken is niet voldoende. Zorg ook dat je de drempels en weerstanden weghaalt.

Conclusies

- ▶ Richt je op belangrijkste gedragsfactoren die brandveilig gedrag beïnvloeden: attitude, zelf-effectiviteit, sociale normen
- ▶ Betrek doelgroep bij ontwikkeling van materiaal en/of voorlichtingen
- ▶ Richt je op specifieke gedragingen en gedragsfactoren
- ▶ Houd rekening met weerstand

Meer weten?

- ▶ <https://nipv.nl/onderzoek/gedragsinterventies-senioren/>

